

Wstęp

Introduction

Tom trzeci serii *Wychowanie w rodzinie*, zatytułowany *Współczesna rodzina w sytuacji zmiany* stanowi wybór artykułów poświęconych problematyce teraźniejszej, wskazuje na ponowoczesną różnorodność w typologii rodziny współczesnej, w przekazie wartości. Omawia perspektywę codzienności w życiu rodziny XXI wieku, a także jej instytucjonalne konotacje. Do przedstawienia owej barwnej heterogeniczności wybrano 14 artykułów, w większości stanowiących pokłosie konferencji *Wychowanie w rodzinie. Konteksty historyczne i współczesne*, która miała miejsce w maju 2010 roku. Wszystkie teksty wskazują na pewną przemianę – zorientowaną przeszłościowo, w kontekście dotychczasowych doświadczeń lub też przyszłościowo, proponującą pozytywnie postrzegane przez autorów kierunki rozwoju – w życiu najważniejszej grupy społecznej, jaką jest rodzina.

Tom trzeci serii otwiera rozdział *Rodzina w życiu codziennym*, w którym zaprezentowane zostały artykuły trzech autorek. K. Ferenz omawia problematykę komunikacji niewerbalnej, będącej wyrazem więzi w rodzinie, opartej na własnych kodach wytworzonych poprzez doświadczenia wywodzące się z tego samego kręgu społecznego, z biskich relacji zachodzących pomiędzy członkami podstawowego i pierwszego środowiska życia człowieka, jakim jest rodzina. Z kolei P. Hanyga-Janczak wskazuje na rolę w codziennym życiu rodzinnym telewizji, którą określa mianem najpopularniejszego obecnie środka masowego przekazu. Autorka wskazuje, iż możliwość korzystania z jej dobrodziejstw dowartościowuje oraz daje poczucie uczestniczenia w wydarzeniach zarówno krajowych, jak i światowych. Wskazuje również, iż telewizja jest obecnie najczęstszym sposobem spędzania wolnego czasu. Nieco inną perspektywą zajmuje się w swoim artykule G. Durka, która stawia pytanie: w jaki sposób rodzina

organizuje czas wolny swoim dzieciom? Wskazuje ona na wyniki badań, które potwierdzają fakt, iż rodzina organizująca czas wolny swoim dzieciom rozwija ich zainteresowania, osobowość i wprowadza w świat wartości, a ponadto zapobiega ich demoralizacji.

Rozdział drugi, zatytułowany *Różnorodność modeli rodziny współczesnej* otwiera artykuł A. Mitręgi poświęcony współczesnym modelom relacji rodzinnych prezentowanych poprzez pryzmat przemian rodziny od posttradycyjnej do postmodernistycznej. Wskazuje ona na fakt koegzystencji różnych wzorców rodzin we współczesnym świecie, co stanowi dobre wprowadzenie do dalszej części rozdziału drugiego, gdzie kolejni autorzy omawiają wybrane modele rodziny współczesnej. A. Kozubska zajmuje się problematyką rodziny wielopokoleniowej ze szczególnym uwzględnieniem płaszczyzny komunikacji pomiędzy jej członkami. Z kolei P. Forma swoje rozważania poświęciła rodzinom wielodzietnym, realizacji przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz licznym warunkującym ją czynnikom. Stwierdza ona, iż „rodziny mniej liczne staranniej otaczają opieką swe pociechy. Rodziny najbardziej liczne wśród badanych, przekierowują część obowiązków zwłaszcza na starsze rodzeństwo”. Kolejna autorka M. Piotrowska zaprezentowała zagadnienia związane z rodzinami niepełnymi, w których rozwód rodziców stał się przyczyną nieobecności ojca. Autorka snuje rozważania nad znaczeniem tej nieobecności w narracjach Dorosłych Dzieci Rozwiedzionych Rodziców. Rozdział drugi zamyka artykuł K. Zajdel, traktujący o społecznym wymiarze funkcjonowania rodziny i kobiety w środowisku wiejskim, który jego zdaniem znacząco ewoluował zarówno w świecie rzeczywistym, jak i w dostępnej literaturze. Autor wskazuje dalsze kierunki przemian, zanik rodzin wielodzietnych, spowodowany chęcią zapewnienia dzieciom lepszego startu.

Aksjologicznym rozważaniom na temat rodziny poświęcone są artykuły składające się na rozdział trzeci *Rodzina płaszczyzną transmisji wartości*. E. Piecuch prezentuje tekst poświęcony pierwszemu etapowi w życiu człowieka – dzieciństwu – jako wartości samej w sobie, mającej wpływ na całe późniejsze życie. Autorka stwierdza, iż „w dzieciństwie dzieci manifestują moc siły poznawczej i emocjonalnej. Są gotowe do tego, by odkrywać świat. Pokazują tym samym swoją siłę, ale i kruchość, wrażliwość”. Nieco późniejszym okresem życia człowieka zajmuje się M. Prokosz, która zastanawia się nad rolą rodziny w samorozwoju

współczesnej młodzieży, określając ją jako podlegającą zmienności cywilizacyjnej oraz dostosowującą się do niej. Częściowo z płaszczyzną aksjologiczną związany jest również artykuł A. Ładyżyńskiego, który przedmiotem swych rozważań uczynił narzeczeństwo stanowiące w życiu człowieka istotny etap przejścia. Przemiany związane z przygotowaniem się do małżeństwa są wyrazem pewnych wartości, które zmieniają się wraz z przeobrażeniami społecznymi. Z kolei J. Gulanowski zastanawia się nad możliwościami czerpania pewnych wartości z komiksów, nad przedstawieniami rodziny w tym medium, a także nad ideologiczną manipulacją, wykorzystywaniem komiksu jako narzędzia przekazu wartości zgodnych z pewnymi, często dominującymi kierunkami politycznymi.

Tom trzeci zamykają dwa artykuły składające się na rozdział czwarty *Rodzina w instytucjonalnych odniesieniach*. Autorzy zastanawiają się nad prawem, w którym państwo deklaruje opiekę nad rodziną. F. Drejer prezentuje zagadnienia związane z polityką rodzinną w środowiskach lokalnych. Autor stwierdza, iż „polityka rodzinna prowadzona w środowiskach lokalnych oscyluje w stronę pomocy i opieki, która obejmuje trzy formy. Są to: opieka i pomoc rodzinie, opieka nad dziećmi i młodzieżą, opieka nad ludźmi w starszym wieku i niepełnosprawnymi”. Natomiast E. Jurczyk-Romanowska rozważa umiejscowienie samotnego rodzicielstwa w systemie pomocowym państwa, swoje rozważania opierając o wybrane akty prawne. Istotność problemu autorka uzasadnia przemianami cywilizacyjnymi powodującymi coraz większe nasilenie zjawiska samotnego rodzicielstwa w Polsce, a także obserwowanym wycofywaniem się państwa z różnych form wsparcia oferowanych omawianej grupie społecznej.

Artykuły zamieszczone w tomie trzecim serii *Wychowanie w rodzinie* wskazują nie tylko na heterogeniczność współczesnej rodziny, przemiany w niej zachodzące, ale także różnorodność kierunków badań podejmowanych przez autorów. Ze wskazaniem na prezentowaną wielobarwność zagadnień związanych z rodziną współczesną oddajemy powyższy tom w ręce czytelników.

*Ewa Jurczyk-Romanowska
Leszek Albański*